The priest and his youngest son
Langue: Mégrélien
ID: ming1252_02_priestyoungson
Locuteur: Inconnu
Chercheur: Jesse Wichers Schreur
Sources: Danelia and Tsanava 1991, p. 294, Tsagareli 1880, pp. 55–56, Kipshidze 1914, p. 45

(1) პაპა დო თიშ უკულაში სქუა.

p'ap'a do ti-š   uk'ulaš-i   skua
priest   and DIST-GEN younger-AGR child

'The priest and his youngest son'

(2) ართი პაპა ქო� დო სუმი სქუალეფი ქგნოყვე.

art-i   p'ap'a ko-ʔop-e   do sum-i   skual-ep-i ko-no-ʔv-e
one-AGR priest AFF-be.PRF-TM and three-AGR child-PL-NOM AFF-PV-have(ANIM)-TM

'There was a priest and he had three children.'

(3) პაპაქ ღურადღას დუუჩინჷ მუში სქუალენს: - სობდურეჳე, თითოქ თითო სერს დავითნი წამკითხითია.

p'ap'a-k ğur-adğa-s do-u-čin-ə   mu-ši skual-en-s do-b-ğur-e=ve   tito-k
priest-ERG die-VN-day-DAT PV-VM-tell-S3SG 3SG-GEN child-PL-DAT PV-S1-die-TM=QUOT each-ERG
tito ser-s   davitn-i   c'a-m-k'itx-i-t=ia
each night-DAT David_psalm-NOM PV-O1-read-S1/2-PL=QUOT

'The priest told on his dying day to his children: "I am dying, each of you must read a psal of David to me each night.'

(4) მარა უჩაში სქუალენქ თე ზოჯუა მუმაში ვაშიასრულეს, ხვალე ართი უკულაში სქუაქ წაუკითხჷ დავითნი.

mara učaš-i skual-en-k te zoʒ-ua   muma-ši va-še-a-srul-es   xvale
but   older-AGR child-PL-ERG PROX command-VN father-GEN NEG-PV-VM-fulfill-S3PL alone
art-i uk'ulaš-i skua-k c'a-u-k'itx-ə   davitn-i
one-AGR younger-AGR child-ERG PV-VM-read-S3SG David_psalm-NOM

'But the older children did not fulfill their father's command, only the younger child reada David's psalm to him.'

(5) თიმუსერს გამეცხადჷ მუში მუმაქა დო ქააჩუქუ ართი ცხენი.

timuser-s   ga-me-cxad-ə   mu-ši muma-kə do ko-o-čuk-u   art-i
DIST-3SG-night-DAT STAT-PV-explain-S3SG 3SG-GEN father-ERG and AFF-VM-give-S3SG one-AGR
cxen-i
horse-NOM

'That night his father explained to him and gave him a horse.'

(6) მაჯირა სერს ხოლო თექ, მუში ჯიმალეფიში მანგიორო, წაუკითხ დავითნი.

ma-žir-a   ser-s   xolo tek mu-ši žimal-ep-iši mangior-o   c'a-u-k'itx-ə
ORD-two-ORD night-DAT also there 3SG-GEN brother-PL-GEN replacement-ADV PV-VM-ask-S3SG
davitn-i
David_psalm-NOM

'The second night [he went] back there instead of his brothers [and] read the David psalms for him.'

(7) მაჯირა სერსხთი მუმაქ გამეეცხადჷ დო მაჯირა ცხენი ქააჩუქუ, ნამუთი ნოკობუე მუში ოშქარი სქუაშოთ.

ma-žir-a   ser-sə-ti   muma-k ga-me-e-cxad-ə   do ma-žir-a
ORD-two-ORD night-DAT-REL father-ERG STAT-PV-VM-announce-S3SG and ORD-two-ORD
cxen-i   ko-o-čuk-u   namu-ti no-o-k'ob-u-e   mu-ši oškar-i   skua-šot
horse-NOM AFF-VM-give-S3SG which-REL PV-VM-want-AUG-OPT 3SG-GEN middle-AGR child-BEN

'On the second night the father talked to him and gave him a second horse, which he apparantly wanted for his middle child.'

(8) მასუმა სერსხთი ხოლო ათექ წაუკითხ დავითნი დო მუმაქ მასუმა სერსხთი ქუმუუღონჷ მასუმა ცხენი, ხვამირო ქიდიიტ̕უუ დო მიდართ.

ma-sum-a   ser-sə=ti   xolo a-tek   c'a-u-k'itx-ə davitn-i   do
ORD-three-ORD night-DAT=too also PROX-there PV-VM-ask-S3SG David_psalm-NOM and
muma-k ma-sum-a ser-s-əti   ko-mo-u-ʔon-ə   ma-sum-a
father-ERG ORD-three-ORD night-DAT-REL AFF-PV-VM-have(ANIM)-S3SG ORD-three-ORD
cxen-i   xvam-ir-o   ko-do-i-t'-u-u   do mida-rt-ə
horse-NOM bless-PTCP.PST-ADV AFF-PV-VM-let_go-AUG-S3SG and PV-go-S3SG

'The third night too he read a David's psalm and the father brought a third horse on the third night, he let him go with blessings and went away.'

(9) ათე დროს ართი ხენწიფეში ოსურისქუას ქომონს მიათხინდეს თიჯგურას, ნამუთი ჯიხურს ჟი ცხენით ემასხაპუნდენი დო თი ზისუხანეს აჟუნუუდენი, - თის მიათხინდეს.

a-te   dro-s   art-i xenc'ipe-ši osur-iskua-s   komon-s
PROX-PROX time-DAT one-AGR king-GEN   woman-NOM-child-DAT husband-DAT
me-a-tx-in-d-e-s   ti-žgura-s namu-ti žixur-s   ži   cxen-it
PV-VM-marry-TM-EXT-OPT-S3SG DIST-like-DAT which-REL castle-DAT above horse-INS
eša-sxap'-un-d-u=ni   do ti zisunaxe-s   a-ž-un-ud-u=ni
PV-jump-TM-EXT-S3SG=SUBORD and DIST very_beautiful-DAT VM-kiss-TM-EXT-S3SG=SUBORD
ti-s   me-a-tx-in-d-e-s
DIST-DAT PV-VM-marry-TM-EXT-OPT-S3SG

'At that time, a princess would marry such a husband, which could jump with a horse over a castle and would kiss the beautiful one. Him she would marry.'

(10) ბრელი ხენწიფეში სქუალეფი თი ზისჷნახეში ოთხუუშა მიიშეს, მარა მითინიში ცხენს ვეეშასხაპ'უ ჟი ჯიხურიშა.

brel-i   xenc'ipe-ši skual-ep-i ti zisɘnaxe-ši   o-tx-u-ša
many-AGR king-GEN   child-PL-NOM DIST very_beautiful-GEN SUP-marry-SUP-ALL

mo-i-š-es   mara mitin-iši cxen-s ve-eša-a-sxap'-u   ži   ǯixur-iša
PV-VM-go.HAB-S3PL but someone-GEN horse-DAT NEG-PV-VM-jump-S3SG above castle-ALL

'Many princes came to ask [for the hand of the] beautiful one, but no one could make his horse jump over the castle.'

(11) თიჟანს ათე პაპაში სქუაქ ქიგედოხოდჷ თე მუში მუმაში ნაჭყოლოფუ ცხენს, ქიმერთჷ ხენწიფეში დოხორეში კარიში წოხოლე.

tižan-s   a-te   p'ap'a-ši skua-k ko-ga-i-doxod-ə   te   mu-ši
DIST-time-DAT PROX-PROX priest-GEN child-ERG AFF-PV-VM-sit_down-S3SG PROX 3SG-GEN

muma-ši na-č'q'olop-u   cxen-s ko-me-rt-ə   xenc'ipe-ši doxore-ši
father-GEN PTCP.PST-give-PTCP.PST horse-DAT AFF-PV-go-S3SG king-GEN   residence-GEN

k'ar-iši c'oxole
door-GEN in_front

'At that time the priest's son mounted the horse his father had given him [and] went up to the gates of the king's palace.'

(12) ქომიოგჷ ცხენს მათრახი დო ქეშასსხაპინჷ, მარა ნასუმორიში ეშჶ ვეიასხაპ'უ.

ko-me-o-g-ə   cxen-s matrax-i do ko-eša-o-sxap'-in-u   mara
AFF-PV-VM-hit-S3SG horse-DAT whip-NOM and AFF-PV-VM-jump-TM-S3SG but

na-sum-or-iši   e-še   ve-ge-o-sxap'-u
PART-three-PART-GEN PROX-ABL NEG-PV-VM-jump-S3SG

'He hit the horse with a stick and made it jump, but it did not jump to a third of it (the height of the castle).'

(13) მაჟირა ცხენს ქოგედოხოდჷ დო ხოლო ქეშასსხაპინჷ, მარა თის წოხოლიანი ცხენიშე მაჟირა თიზგმაში უმოშიქ ვაასსხაპ'უ.

ma-žir-a cxen-s ko-ge-doxod-ə   do xolo ko-eša-o-sxap'-in-u   mara
ORD-two-ORD horse-DAT AFF-PV-sit_down-S3SG and also AFF-PV-VM-jump-TM-S3SG but

ti-s   c'oxolian-i cxen-iše ma-žir-a ti-zɘma-ši   umos-ik va-o-sxap'-u
DIST-DAT previous-AGR horse-ABL ORD-two-ORD DIST-many-GEN more-ERG NEG-VM-jump-S3SG

'He mounted the second horse and made it jump as well, but the it couldn't jump more than double that of the previous one. '

3

(14) მასუმა დღას მასუმა ცხენით ქგმორთჷ დო ქეშაასაპინუ, დო ქოთი ქომშაასხაპუ ათე ჯიხურიში ჟი დო ბოშიქ ქააჯუნუ თი ზისჷნახეს დო გირგვინითი ქიგუუდგეს ეთი ბოშის თი ცირაშა.

ma-sum-a dğa-s ma-sum-a cxen-it ko-mo-rt-ə do
ORD-three-ORD day-DAT ORD-three-ORD horse-INS AFF-PV-go-S3SG and
ko-eša-o-sxap'in-u do koti ko-ša-o-sxap'-u a-te žixur-iši ži do
AFF-PV-VM-jump-TM-S3SG and again AFF-PV-VM-jump-S3SG PROX-PROX castle-GEN above and
boš-ik ko-o-ǯun-u ti zisənaxe-sə do girgvin-iti ko-ge-u-dg-es
boy-ERG AFF-VM-kiss-S3SG DIST very_beautiful-DAT and crown-INS AFF-PV-VM-put-S3PL
e-ti boš-is ti cira-ša
DIST-DIST boy-DAT DIST girl-ALL

'The third day he came on the third horse and made it jump, and he jumped again under the castle and the boy kissed the beauty and the boy married the girl. '

(15) უკული მოლართჷ ე ბოშიქ მუში ჸუდეშა.

uk'uli mo-la-rt-ə e boš-ik mu-ši ʔude-ša
afterwards PV-PV-go-S3SG PROX boy-ERG 3SG-GEN house-ALL

'Then the boy went to his house.'

(16) ათე დროს ხენწიფეში ჩირქ ქგდეელახჷ დო ქიიჭანუუ ათე მუში სინჯა დო უწუუ დიანთირქ: - ჩე ზღუა დო უჩა ზღუაში შქას ართი ირემი რენია დო თიში ბჟა მუგალენია, მიჼიისჷ დო თის ქგმომი�ღანქ-და, დობსქიდჷქ, ვარც-და, მაღურუუ ვორექია.

a-te dro-s xenc'ipe-ši čir-k ko-da-i-lax-ə do
PROX-PROX time-DAT king-GEN wife-ERG AFF-PV-VM-be_ill-S3SG and
ko-i-č'an-u-u a-te mu-ši sinǯa do u-c'u-u
AFF-VM-summon-AUG-S3SG PROX-PROX 3SG-GEN son-in-law and VM-tell-S3SG
diantir-k če zğua do uča zğua-ši ška-s art-i irem-i
mother_in_law-ERG white sea and black sea-GEN middle-DAT one-AGR deer-AGR
r-en=ia do ti-ši bža mo-u-gal-e-ni=a m-i-ċ-iisə do
be-TM=QUOT and DIST-GEN milk PV-VM-skim_off-OPT=SUBORD=QUOT O1-VM-tell-S3PL and
ti-s ko-mo-m-i-ğ-an-k=əda do-b-skid-ə-k var=əda
DIST-DAT AFF-PV-O1-VM-have(INANIM)-TM-ERG=COND PV-S1-recover-AUG-S1/2SG NEG=COND
ma-ğur-u v-or-e-k=ia
PTCP.PRS-die-S3SG S1-be-TM-S1/2SG=QUOT

'At that time, the queen became ill and summon her son-in-law and the mother-in-law said: "Between the white and the black sea ther is a deer and when you will skim off its milk, they told me, and if you will bring it to me, I will recover, if not, I am dying."'

(17) ათე დროს თე ბოშიქ გედოხოდგ მუში ცხენსც დო მიდართგ.

a-te   dro-s   te   boš-ik ge-doxod-ə   mu-ši cxen-sə do mida-rt-ə
PROX-PROX time-DAT PROX boy-ERG PV-sit_down-S3SG 3SG-GEN horse-DAT and PV-go-S3SG

'That time the boy mounted his horse and went.'

(18) ეთიქ ზღუა დო ზღუა შქაშა მიშეელგდო მოჭვალგ ირემს ბჟა დო ქგმუუღუ მუში დიანთირს, ქონჩ დო დაასქილიდუ.

e-ti-k   zǧua do zǧua ška-ša   miša-i-l-ə   do mo-č'val-ə irem-s bža do
DIST-DIST-ERG sea and sea middle-ALL PV-VM-go-S3SG and PV-milk-S3SG deer-DAT milk and

ko-mo-u-ǧ-u   mu-ši diantir-s   ko-č-ə   do
AFF-PV-VM-have(INANIM)-S3SG 3SG-GEN mother_in_law-DAT AFF-give-S3SG and

do-o-skilid-u
PV-VM-take_care-S3SG

'He went between these seas and milked the deer's milk and brought it to his mother-in-law, gave it and took care of her.'

Abbreviations

2 second person
3 third person
ABL ablative
ADV adverbial
AFF affirmative
AGR agreement
ALL allative
ANIM animate
AUG augment
BEN benefactive
COND conditional
DAT dative
DIST distal
ERG ergative
EXT stem extension
GEN genitive
HAB habitual
INANIM inanimate
INS instrumental
NEG negative
NOM nominative

O object
OPT optative
ORD ordinal
PL plural
PRF perfect
PROX proximal
PRS present
PST past
PTCP participle
PV preverb
QUOT quotative
REL relative
S subject
SG singular
STAT stative
SUBORD subordination
SUP supine
TM thematic marker
VM valency marker
VN verbal noun

References

Danelia, K. and A. Tsanava, [დანელია, ცანავა] (1991). *megruli t'ekst'ebi, II: zğap'rebi da mcire žanrebi* [*Megrelian texts, II: Fairy tales and minor genres*]. Tbilisi.

Kipshidze, I., [Кипшидзе] (1914). *Grammatika mingrel'skago jazyka* [*Grammar of the Megrelian language*]. Saint Petersburg.

Tsagareli, A., [Цагарели] (1880). *Mingrel'skie etjudy. Mingrel'skie teksty s perevodom i ob'jasnenijami* [*Megrelian studies. Megrelian texts with translation and explanations*]. Saint Petersburg.

LaTeX generated from FLEx using `https://apps.ionov.me/igt-convert/` (Max Ionov and Jesse Wichers Schreur)